

Οικογένειες με ΛΟΑΤΚΙ+ γονείς

Σύντομη Αναφορά Κοινωνικής Πολιτικής

Οκτώβριος 2023

Η αναγνώριση οικογενειών με ΛΟΑΤΚΙ+ γονείς στην Ελλάδα έχει δει σημαντικά βήματα τα τελευταία χρόνια, αντανακλώντας την αυξανόμενη αποδοχή και αναγνώριση των ποικιλόμορφων οικογενειακών σχηματισμών. Ενώ η Ελλάδα είχε παραδοσιακά συντηρητικές απόψεις για την οικογένεια, **οι κοινωνικές συμπεριφορές έχουν σταδιακά αλλάξει,** ανοίγοντας το δρόμο για τα άτομα και τα ζευγάρια ΛΟΑΤΚΙ+ να γίνουν γονείς, αν και με έλλειψη νομικής υπόστασης ως επί των πλείστων. Το 2018, η Ελλάδα θέσπισε νομοθεσία που επιτρέπει στα ομόφυλα ζευγάρια να γίνουν ανάδοχοι γονείς, σηματοδοτώντας ένα σημαντικό ορόσημο για τα **γονικά δικαιώματα των** οικογενειών με ΛΟΑΤΚΙ+ γονείς. Αυτή η νομική αναγνώριση έχει προσφέρει ένα αίσθημα ασφάλειας και νομιμότητας στις οικογένειες με ΛΟΑΤΚΙ+ γονείς, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να απολαμβάνουν τα ίδια οφέλη και ευθύνες με τα ετεροφυλόφιλα ζευγάρια.

Ενώ έχει σημειωθεί κάποια πρόοδος τα τελευταία χρόνια, οι γονείς ΛΟΑΤΚΙ+

εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν κοινωνικό αποκλεισμό του ρόλου τους ως γονείς, ενώ το νομοθετικό πλαίσιο εξακολουθεί να εμποδίζει τους άγαμους ομοφυλόφιλους άνδρες και τα τρανς άτομα να αναγνωρίζονται ως γονείς των παιδιών τους, καθώς νομικά δεν αναγνωρίζονται σε όλες τις περιπτώσεις και οι δύο γονείς σε ένα ζευγάρι. Η νομοθεσία υπαγορεύει ότι μια νόμιμη μητέρα του παιδιού με νομικές ευθύνες ανατίθεται σε κάθε παιδί, αφήνοντας τους ομοφυλόφιλους άνδρες, για παράδειγμα, σε μια αμφιταλαντευόμενη κατάσταση, χωρίς την επιλογή να έχουν νομική σχέση με τα παιδιά τους.

Αυτή η έρευνα **διερευνά τις εμπειρίες ΛΟΑΤΚΙ+ γονέων που διαμένουν στην Ελλάδα.** Προσκαλεί συγκεκριμένα ΛΟΑΤΚΙ+ γονείς να υποστηρίξουν με την παραγωγή περαιτέρω γνώσεων και δεδομένων σε αυτόν τον τομέα, τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να υποστηρίξουν συστάσεις για αλλαγή, όπου χρειάζεται, νομικά και κοινωνικά στην Ελλάδα.

Μεθοδολογίαⁱ

Ο Αναπληρωτής Καθηγητής Κοινωνικής Εργασίας και Θανατολογίας, Δρ. Παναγιώτης Πεντάρης, με την υποστήριξη του Πανεπιστημίου του Λονδίνου, Goldsmiths, και σε συνεργασία με τις Οικογένειες Ουράνιο Τόξο και την Πρόεδρο κ. Στέλλα Μπελιά, σχεδίασε ένα ερευνητικό έργο που εστιάζει στην επιστημονική απόδοση των εμπειριών οικογενειών με ΛΟΑΤΚΙ+ γονείς στην Ελλάδα. Η έρευνα αυτή συνεχίζεται μέχρι και τον Ιανουάριο 2024, και αυτή είναι μία συνοπτική αναφορά των αρχικών δεδομένων.

Πρόκειται για ένα ποιοτικό ερευνητικό έργο που χρησιμοποιεί συγκριτική διαγραμματική και θεματική ανάλυση σε 40 συνεντεύξεις με ΛΟΑΤΚΙ+ γονείς στην Ελλάδα. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα διαμένουν σε διάφορες περιοχές της χώρας, αυξάνοντας τις πιθανότητες για εκπροσώπηση του δείγματοςⁱⁱ.

Ευρήματα

- Στην απόλυτη πλειοψηφία του, το δείγμα των ζευγαριών και γονέων, έδειξε πως η **συνειδητή προσέγγιση** στον ρόλο του γονέα ενδυνάμωσε τη σχέση του ζευγαριού, το οποίο βελτιώνει τις προοπτικές για μελλοντικούς υγιείς οικογενειακούς δεσμούς.
- Κατά 100% οι συμμετέχοντες (ΛΟΑΤΚΙ+ γονείς) σε αυτήν την έρευνα αναγνώρισαν το σύμφωνο συμβίωσης ως μία θετική εξέλιξη, αλλά και σαν **εμπόδιο** για τα ομόφυλα ζευγάρια όταν επιλέγουν **εξωσωματική γονιμοποίηση**.
- Το 63% του δείγματος βίωσε **διάκριση και αποκλεισμό** από επαγγελματίες υγείας, πρόνοιας, καθώς και δημόσιους υπάλληλους λόγω της ταυτότητας φύλου και/ή σεξουαλικότητάς τους.
- Ενώ υπάρχουν ΛΟΑΤΚΙ+ γονείς που δεν έχουν **έννομη σχέση με τα παιδιά τους** λόγω έλλειψη κατάλληλης νομοθεσίας, ο κρατικός μηχανισμός αναγκάζει γονείς που έχουν σύμφωνο συμβίωσης να καταθέσουν το συνολικό τους εισόδημα προς αξιολόγηση όταν κάνουν αίτηση για βοήθημα για την εκπαίδευση του παιδιού τους.
- Το 100% του δείγματος δηλώνει πως η έλλειψη νομικής αναγνώρισης γονέων και των παιδιών τους οδηγεί σε:
 - Συνεχείς **γονικές ανησυχίες** σε περίπτωση που ο έννομος γονέας 'πάθει κάτι' και **το παιδί** βρεθεί ακάλυπτο ως προς τον άλλο του γονέα, όπου υπάρχουν δύο.
 - Δομικές διακρίσεις που έχουν επιπλέον και μακροχρόνιες **συνέπειες στο παιδί** και την οικογένειά του.
 - **Κοινωνικές διακρίσεις**.
- Το 100% του δείγματος δηλώνει πως η **νομοθέτηση του γάμου** μεταξύ ομόφυλων ζευγαριών θα επικυρώσει οικογενειακούς σχηματισμούς στις οποίες παιδιά μεγαλώνουν και οι οποίες δεν δέχονται τώρα το σεβασμό και ίσα και αναφαίρετα δικαιώματα που δικαιούνται.
- Κατά 72%, το δείγμα έχει βιώσει απορριπτικές συμπεριφορές από το αρχικό οικογενειακό τους περιβάλλον όταν εκδήλωσαν την επιθυμία τους να γίνουν γονείς, ενώ 11% του δείγματος

δήλωσε πως οι αρχικές αντιδράσεις δεν ήταν απαραίτητως αρνητικές αλλά παθητικές.

Το ερευνητικό έργο έκανε μία αρχική καταγραφή των **προκλήσεων** που βιώνουν οι ΛΟΑΤΚΙ+ γονείς στην Ελλάδα. Αυτή η καταγραφή αφορά στο συνολικό 47% του υλικού και εξυπηρετεί στην περαιτέρω αναγνώριση της επείγουσας ανάγκης για κρατική παρέμβαση σε νομικό πλαίσιο. Οι κύριες συνέπειες που έχουν καταγραφεί μέχρι τώρα είναι οι ακόλουθες:

Προτάσεις για κρατικές και νομοθετικές αλλαγές

Τα αρχικά δεδομένα που καταθέτει η συγκεκριμένα αναφορά υπογραμμίζουν την ανάγκη για άμεση παρέμβαση στο ζητήματα που αφορούν σε οικογένειες με ΛΟΑΤΚΙ+ γονείς. Συγκεκριμένα, η παρούσα αναφορά κάνει λόγο για τις ακόλουθες αλλαγές που θα υποστηρίξουν την βελτίωση της ποιότητας ζωής οικογενειών με ΛΟΑΤΚΙ+ γονείς και θα επιβάλουν μέτρα προς την προστασία των οικογενειών των παιδιών που μεγαλώνουν σε οικογένειες με αυτόν τον σχηματισμό.

Προτάσεις:

- I. Η σύσταση μίας διακυβερνητικής ειδικής ομάδας όσον αφορά στην διεκδίκηση των δικαιωμάτων των παιδιών και των οικογενειών τους με ΛΟΑΤΚΙ+ γονείς. Η ειδική αυτή ομάδα θα πρέπει να έχει εκπροσώπηση από ΛΟΑΤΚΙ+ γονείς, επιστημονικούς εισηγητές, πολιτικούς εκπροσώπους, εκπαιδευτικούς. Ο σκοπός της ομάδας αυτής μπορεί να είναι ο εξής:
 - a. Εκπροσώπηση των δικαιωμάτων των παιδιών και των ΛΟΑΤΚΙ+ γονέων τους.
 - b. Συνεχής μελέτη και βελτίωση των συνθηκών και εμπειριών των οικογενειών στην Ελλάδα.
 - c. Συνεργασία με σχολικές μονάδες και εθελοντικούς οργανισμούς για τον σχεδιασμό μέσων διαπαιδαγώγησης όλων των παιδιών και οικογενειών σχετικά με την ποικιλομορφία του θεσμού της οικογένειας.
- II. Νομική αναγνώριση του γάμου για όλα τα ζευγάρια, χωρίς διακρίσεις βάση φύλου ή σεξουαλικότητας, καθώς και πλήρη αναγνώριση των γονικών δικαιωμάτων του ζευγαριού.
- III. Νομική κατοχύρωση των υιοθετημένων ανηλίκων στο εξωτερικό με δύο γονείς του ιδίου φύλου.
- IV. Αναγνώριση του δικαιώματος ομόφυλων ζευγαριών με σύμφωνο συμβίωσης να αναζητήσουν υπηρεσίες εξωσωματικής γονιμοποίησης.
- V. Κατοχύρωση υποχρεωτικής επαγγελματικής κατάρτισης σχετικά με την ποικιλομορφία σε οικογενειακούς σχηματισμούς.

Το ερευνητικό έργο και η παρούσα πρωταρχική αναφορά δεν θα μπορούσαν να ολοκληρωθούν χωρίς την πολύτιμη βοήθεια και χρόνο των ΛΟΑΤΚΙ+ γονέων που μοιράστηκαν με την ομάδα την εμπειρία τους και τα βιώματά τους. Είμαστε ευγνώμονες για την γενναιοδωρία και καλοσύνη που έχουν δείξει προς το έργο αυτό.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την έρευνα, επικοινωνήστε με τον Δρ. Παναγιώτη Πεντάρη στο Panagiotis.Pentaris@gold.ac.uk

ⁱ Περαιτέρω πληροφορίες περί της μεθοδολογίας μπορείτε να αποσπάσετε από τον κύριο ερευνητή, Δρ. Παναγιώτη Πεντάρη στο Panagiotis.Pentaris@gold.ac.uk

ⁱⁱ Το ερευνητικό έργο πέρασε έλεγχο βιοηθικής στο Πανεπιστήμιο του Λονδίνου, Goldsmiths.